

Міжнародні економічні відносини

Тема 11

МОДЕЛЬ САЛТЕРА—СВОНА

Лектор: Шевчук В.О.

Структура

- Теоретичні аргументи макроекономічної рівноваги у відкритій економіці (поєднання рівноваги доходу і платіжного балансу);
- Структура моделі Салтера—Свона;
- Емпіричне тестування статистичної моделі RER, що використовує логіку моделі Салтера—Свона.

2

Модель Салтера—Свона

- формалізує причинно-наслідкові зв'язки для економіки із “залежною” структурою сукупного попиту і пропозиції;
- відповідає структурним характеристикам багатьох країн, що розвиваються.

3

Проблема досягнення макроекономічної рівноваги

- *Макроекономічна рівновага у відкритій економіці поєднує внутрішню і зовнішню рівновагу.*
- Обидва поняття відрізняються формальним трактуванням у різноманітних моделях відкритої економіки, однак їхній засадничий зміст практично не змінюється, а саме: внутрішня рівновага стосується доходу, а зовнішня — платіжного балансу.

4

Зовнішня рівновага

- означає рівновагу рахунків платіжного балансу, коли сальдо поточного рахунку врівноважується потоками капіталу (розширене трактування) або дорівнює нулю (вузьке розуміння).

5

Внутрішня рівновага

- Визначається рівноважним значенням доходу.
- В дусі класичної школи це відповідає перебуванню на деякому “природному” рівні доходу (Y^N), що відбиває наявні ресурси капіталу і робочої сили.
- Приймається, що за цих умов показник безробіття є мінімальним (або “природним”).
- У кейнсіанському контексті так зване неінфляційне безробіття (NAIRU) вважається найбільш практичною характеристикою внутрішньої рівноваги для промислових країн

6

NAIRU (*англ.* nonaccelerating inflation rate of unemployment) — неінфляційне безробіття

- Зазвичай для промислових країн “природний” рівень доходу ототожнюється з безробіттям на рівні 3—4%.
- Значення NAIRU змінюється у часі і залежить від демографічних чинників, продуктивності праці, державного регулювання економіки тощо.

7

“Природний” темп зростання доходу

- підтримання стійкого у довгостроковій перспективі “природного” темпу зростання доходу;
- для світової економіки — щорічне збільшення сумарного ВВП з темпом 3,5-4%;
- для промислових країн — 2,5-3%;
- для трансформаційних економік — 3-7%.

8

Під **макроекономічною рівновагою** розглядається таке поєднання внутрішньої і зовнішньої рівноваги, коли:

- a) внутрішня рівновага визначається “природним” рівнем доходу;
- b) зовнішня рівновага є самодостатньою з погляду відповідності сальдо поточного рахунку довгостроковим потокам капіталу.

9

Правило Тінбергена

- для досягнення N цілей економічної політики потрібно використати N незалежних інструментів.

Таким чином, вибір подвійного набору цілей макроекономічної рівноваги (дохід і платіжний баланс) передбачає використання двох незалежних інструментів економічної політики. Наприклад, це може бути поєднання девальвації грошової одиниці та засобів управління попитом.

10

Теоретичні конструкції моделі Салтера—Свона

- a) в економіці виробляються і споживаються два товари — внутрішньої і зовнішньої торгівлі, Q^N і Q^T відповідно;
- b) товари внутрішньої торгівлі не становлять предмет міжнародної торгівлі (або мають непереміщуваний характер);
- c) економіка є малою відкритою і не впливає на рівень світової ціни товарів зовнішньої торгівлі;
- d) товари внутрішньої і зовнішньої торгівлі приймаються ідеальними заміниками у сукупному попиті та звичайними заміниками — у виробництві.

11

Товари внутрішньої (Q^N) і зовнішньої (Q^T) торгівлі

- Сектор Q^T включає переважну більшість промислових товарів і сільськогосподарської сировини.
- До сектора Q^N відносять: товари і сировину, вироблену в “захищених” торговельним протекціонізмом галузях промисловості і сільського господарства, а також більшість послуг (транспорт, будівництво, енергетика, охорона здоров'я).
- Окремі послуги, як фінансові та туризм, можуть мати переміщуваний характер.

12

Структура моделі

$$D_i = D_i(q, Y), \quad i = N, T \quad (6.1)$$

$$S_i = S_i(q), \quad i = N, T \quad (6.2)$$

- D_i — попит;
- S_i — пропозиція;
- q — реальний обмінний курс ($q = EP^T/P^N$);
- Y — доход (в реальному вимірі).

13

Сектор Q^N визначає внутрішню рівновагу для всієї економіки:

$$D^N(q, Y) = S^N(q), \quad (6.3)$$

- D^N і S^N — відповідно попит і пропозиція товарів внутрішньої торгівлі

14

Торговельний баланс *TRADE*
становить (у цінах експорту):

$$\begin{aligned} TRADE &= X - (P^M / P^X)M = \\ &= (S^X - D^X) - (P^M / P^X)(D^M - S^M) = \\ &= (S^X + (P^M / P^X)S^M) - (D^X + (P^M / P^X)D^M) = \\ &= S^T - D^T, \end{aligned}$$

X і M , P^X і P^M — відповідно обсяги і рівні
цін експорту та імпорту

15

Таким чином торговельний баланс визначено
попитом і пропозицією товарів зовнішньої
торгівлі. Приймаючи $TRADE=0$, отримуємо
функціональну залежність для зовнішньої
рівноваги:

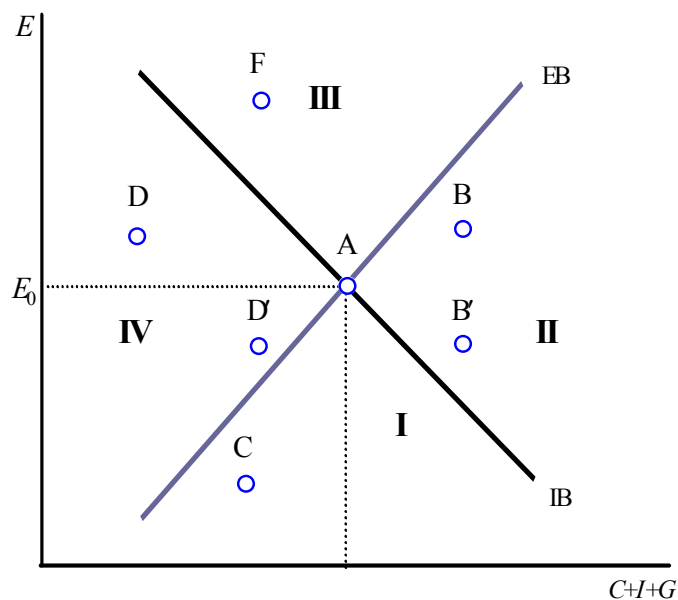
$$\begin{aligned} D^T(q, Y) &= S^T(q). \\ D_q^T < 0, \quad D_Y^T > 0, \quad S_q^T > 0 \end{aligned}$$

Зовнішня рівновага залежить від доходу і RER.
Збільшення доходу підвищує попит на товари QT , що
вимагає наступного зниження RER задля збільшення
пропозиції зазначених товарів.

16

Діаграма Салтера—Свона

17

Лінія IB – внутрішня рівновага

- показує такі співвідношення між внутрішнім попитом (абсорбцією) $C+I+G$ та номінальним обмінним курсом E , що забезпечують внутрішню рівновагу. Будь-яка з точок на лінії IB відповідає найнижчому рівню безробіття або “природному” рівню доходу.

18

Лінія ЕВ - зовнішня рівновага

- Збільшення будь-якої з компонент сукупного попиту погіршує сальдо поточного рахунку і повинно доповнюватися зниженням обмінного курсу.

19

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА: ВИКОРИСТАННЯ ЗАВИЩЕНОГО ОБМІННОГО КУРСУ

- Завищений обмінний курс мав сприяти інвестиціям через здешевлення імпортного обладнання, сировини, комплектуючих частин і технологій.
  - Водночас ставав дешевшим імпорт продовольчих товарів.
  - Зростала купівельна спроможність населення, передусім міського пролетаріату, що стимулювало платоспроможний попит.
- Для практичної реалізації політики завищеного обмінного курсу використовувалася система множинних курсів.
  - В Аргентині діяли три окремих курси: 1) вільноплаваючий - для товарів нетрадиційного експорту, 2) фіксований (занижений) - для товарів традиційного експорту (м'ясо, пшениця, шкіри) та 3) фіксований (завищений) - для критичного імпорту продовольчих товарів, промислового обладнання і сировини. Обрана політика обмінного курсу дискримінувала експорт, заохочувала імпорт і створювала зручні умови для зловживань.

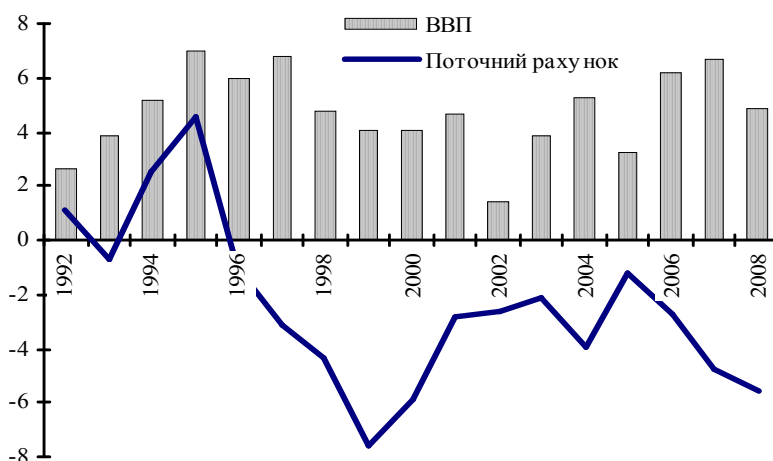
20

Модель Салтера—Свона: чотири принципово відмінних ситуації

- I. Нижчий від “природного” рівень доходу (безробіття) та від’ємне сальдо поточного рахунку.
- II. Вищий від “природного” рівень доходу (інфляція) та від’ємне сальдо поточного рахунку.
- III. Вищий від “природного” рівень доходу (інфляція) та додатне сальдо поточного рахунку.
- IV. Нижчий від “природного” рівень доходу (безробіття) та додатне сальдо поточного рахунку.

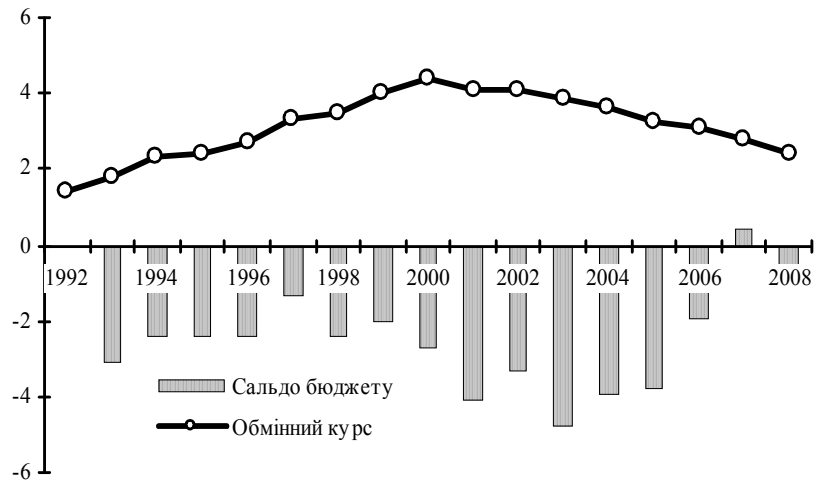
21

Польща: ВВП (%) і поточний рахунок (% від ВВП), 1992-2008 рр.

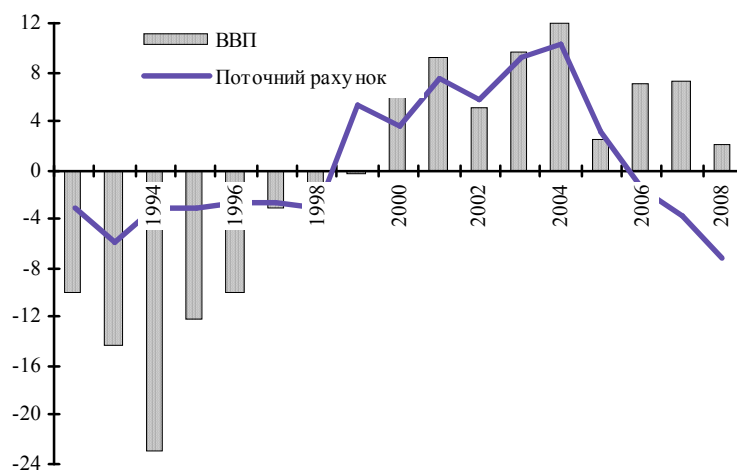
22

Польща: обмінний курс (злотий/\$) і сальдо бюджету (% від ВВП)

23

Україна: ВВП (%) і поточний рахунок (% від ВВП), 1992-2008 рр.

24

Інструментальні чинники рівноваги

- У моделі Салтера—Свона визнається необхідність поєднання інструментів управління попитом (*англ.* expenditure-reducing) та заміщення (*англ.* expenditure-switching) для досягнення рівноваги доходу під час вирівнювання платіжного балансу.

25

Інструменти заміщення:

- девальвація грошової одиниці,
- торговельний протекціонізм,
- валютний контроль.

26

Вплив інструментів заміщення по-різному простежується в окремих секторах національної економіки:

- *імпортозаміщуючі галузі (англ. the import-competing industries);*
- *експортні галузі (англ. the exportables industries);*
- *внутрішньо-орієнтовані галузі (англ. the nontradables industries);*
- *внутрішні галузі (англ. “pure” nontradables industries).*

27

Імпортозаміщуючі галузі

Вироблені ними товари конкурують з продукцією іноземних товаровиробників. Об'єктивно девальвація грошової одиниці та/або торговельний протекціонізм підвищують вартість товарів імпорту і створюють передумови для збільшення виробництва товарів-замінників імпорту (за допомогою відповідних макроекономічних конструкцій неважко показати, що підвищення вартості імпорту підвищує граничні кошти виробництва (*англ. marginal resource cost*) в імпортозаміщуючих галузях).

28

Експортні галузі

- Поліпшення цінових співвідношень у зовнішній торгівлі підвищує попит на товари експорту за кордоном.
- Подорожчання товарів експорту на внутрішньому ринку обмежує їх внутрішнє споживання, що має посилити переорієнтацію попиту з внутрішнього на зовнішній ринок.
- Експортний потенціал країни може зрости внаслідок загального збільшення виробництва в експортному секторі, адже зниження RER підвищує граничні кошти виробництва.

29

Внутрішньо-орієнтовані галузі

- Приймається, що зазначені галузі виробляють товари головним чином для внутрішнього ринку. Проте стрімке поліпшення цінових співвідношень у зовнішній торгівлі може сприяти експорту частини виробленої продукції.

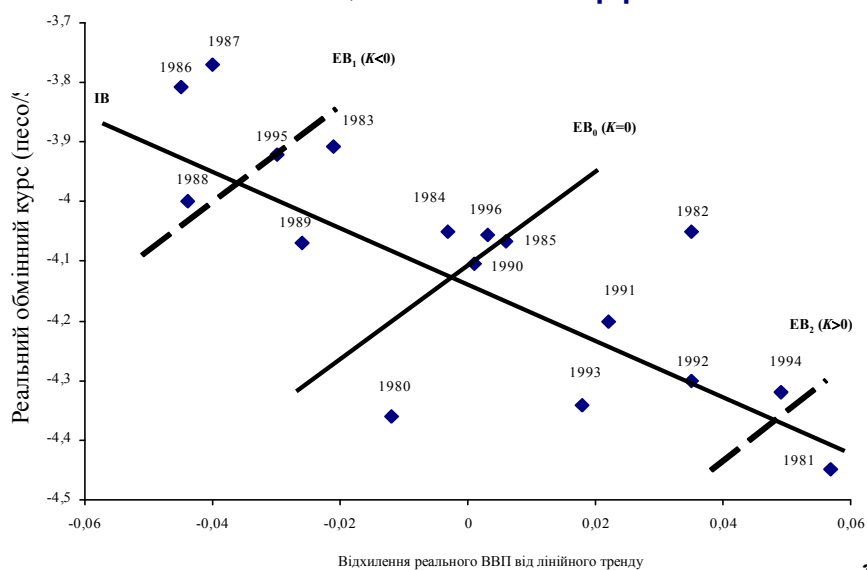
30

Внутрішні галузі

- Такими є транспорт, будівництво, електроенергетика, банки, страхування тощо. Вироблені у внутрішніх галузях товари і послуги не можуть експортуватися і не мають імпортозамінного характеру (незалежно від цінових співвідношень).

31

Мексика: реальний обмінний курс та ВВП, 1980—96 рр.

32

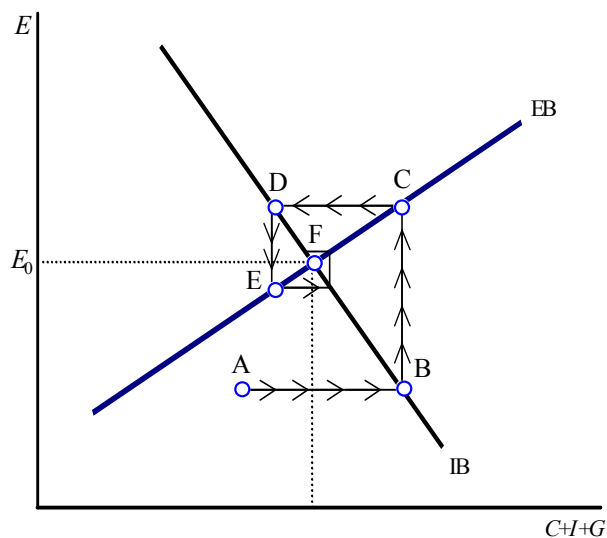

Потенційні обмеження моделі Салтера—Свона:

- унікальність рівноважного значення номінального обмінного курсу;
- нехтування потоками капіталу;
- не враховано функціональні залежності балансу заощаджень-інвестицій.

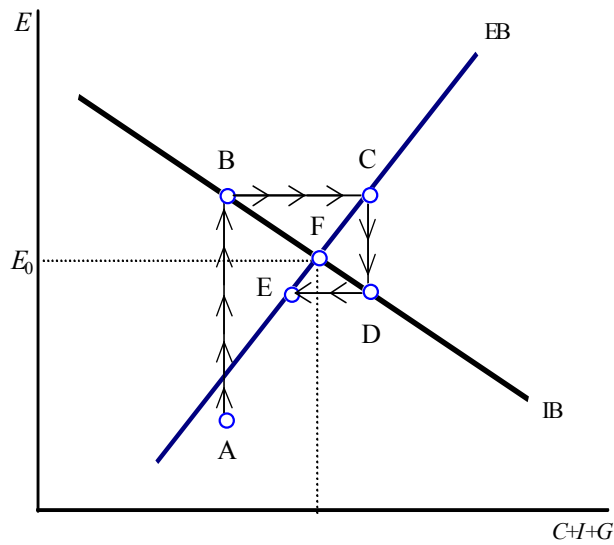
33

Подолання спаду виробництва в економіці з від'ємним сальдо платіжного балансу (I)

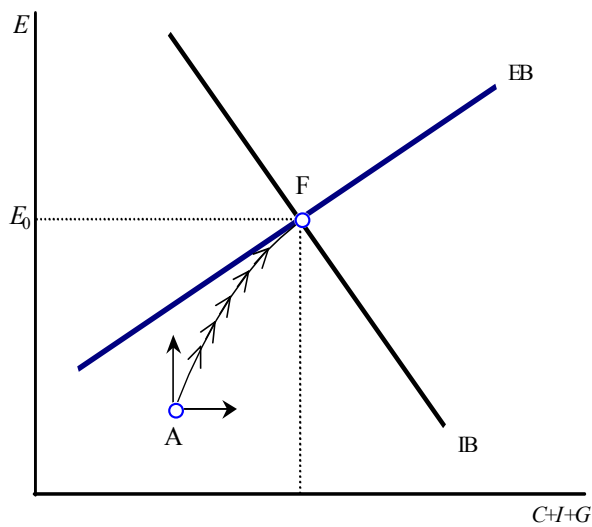
34

Подолання спаду виробництва в економіці з від'ємним сальдо платіжного балансу (II)

35

Однчасне використання обмінного курсу та абсорбції для досягнення рівноваги доходу і платіжного балансу

36

Модель реального обмінного курсу

$$S^{N*}(q) = C^N + G^N = (1 - \theta)q \cdot C + G^N, \quad (6.6)$$
$$(S^N)_q < 0$$

- S^{N*} — виробництво товарів внутрішньої торгівлі для випадку перебування на “природному” рівні доходу;
- C — сукупне приватне споживання;
- C^N — приватне споживання товарів внутрішньої торгівлі;
- θ — частка товарів зовнішньої торгівлі у приватному споживанні;
- G^N — видатки бюджету на товари внутрішньої торгівлі.

37

Зовнішню рівновагу (або рівновагу платіжного балансу) визначають динамічні зміни у портфелі іноземних активів, які формалізовано таким чином:

$$\dot{F} = TRADE + Z + r^* F = \quad (6.7)$$
$$= S^T(q) - G^T - (\theta + \delta)C + Z + r^* F, \quad (S^T)_q > 0$$

- Z — іноземна допомога;
- F — вартість портфеля іноземних активів;
- r^* — світова процентна ставка;
- S^T — обсяги виробництва товарів зовнішньої торгівлі;
- G^T — видатки бюджету на товари зовнішньої торгівлі;
- δ — транзакційні кошти.

38

У стані зовнішньої рівноваги вартість портфеля активів не змінюється ($F=0$). Поєднуючи функціональні залежності з рівнянь (6.6) і (6.7), отримуємо такий вираз для рівноважного RER:

$$\bar{q} = q(G^N, G^T, Z, r^*, \pi^T), \quad (6.8)$$

$$\bar{q}_{G^N}, \bar{q}_Z, \bar{q}_{r^*} < 0,$$

$$\bar{q}_{G^T}, \bar{q}_{\pi^T} > 0$$

39

У випадку обмеженого доступу до світових фінансових ринків торговельний баланс стає самостійним чинником рівноважного RER:

$$\bar{q} = q(G^N, G^T, TRADE, r^*).$$

$$\bar{q}_{G^N}, \bar{q}_{r^*}, \bar{q}_{TRADE} < 0, \quad \bar{q}_{G^T} > 0 \quad (6.9)$$

40

Врахування торговельного протекціонізму і умов торгівлі розширює перелік функціональних залежностей рівноважного RER:

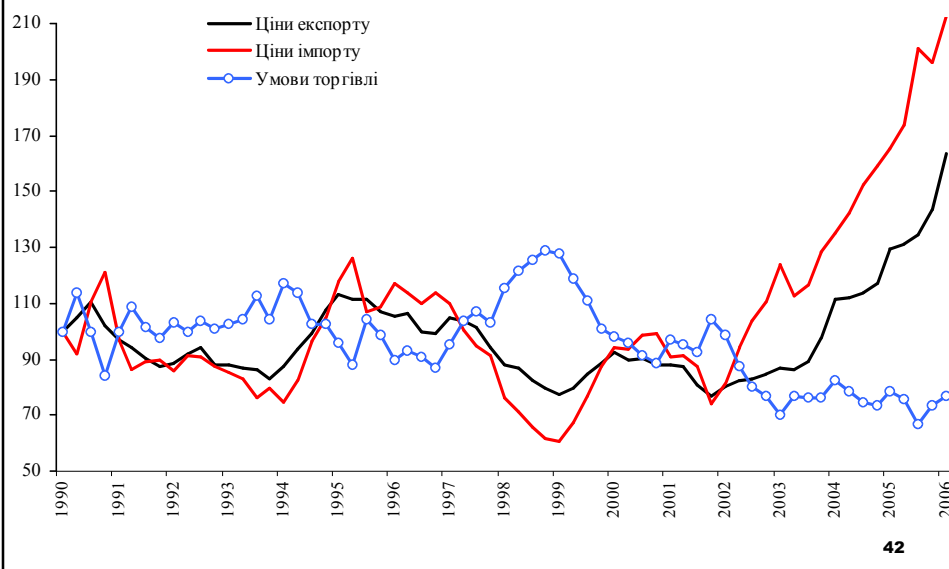
$$\bar{q} = q(G^N, G^T, TRADE, \omega, \tau, r^*). \quad (6.13)$$

$$\bar{q}_{G^N}, \bar{q}_{TRADE}, \bar{q}_{\tau}, \bar{q}_{r^*} < 0,$$

$$\bar{q}_{G^T} > 0, \quad \bar{q}_{\omega} \lessgtr 0$$

41

Умови торгівлі для української економіки
(індекс, січень 1990=100), 1990-2006 рр.

42

Тест Гренджера для $INDUKR_t$, $RERUKR_t$,
 $TRADE_t$ і Ω_t (квартальні дані)

Гіпотеза	Лаги			
	1	2	3	4
Ω_t не впливає на $RERUKR_t$	0,014 (0,906)	1,478 (0,248)	1,174 (0,343)	1,961 (0,143)
$RERUKR_t$ не впливає на Ω_t	1,420 (0,243)	1,680 (0,208)	0,967 (0,427)	0,573 (0,685)
Ω_t не впливає на $INDUKR_t$	5,388 (0,028 ^{**})	4,105 (0,029 ^{**})	3,296 (0,040 ^{**})	2,502 (0,079 ^{***})
$INDUKR_t$ не впливає на Ω_t	0,068 (0,797)	0,066 (0,936)	0,170 (0,916)	1,235 (0,331)
Ω_t не впливає на $TRADE_t$	1,549 (0,224)	1,174 (0,326)	0,976 (0,423)	0,458 (0,758)
$TRADE_t$ не впливає на Ω_t	4,910 (0,035 ^{**})	2,234 (0,129)	1,052 (0,390)	2,743 (0,061 ^{***})

43

Тест Джохансена для $INDUKR_t$, $RERUKR_t$,
 $TRADE_t$ і Ω_t (квартальні дані)

Кількість рівнянь	Лаги				Критичні значення	
	1	2	3	4	5%	1%
1	79,01 [*]	97,65 [*]	183,69 [*]	188,04 [*]	62,99	70,05
2	38,03	44,63 ^{**}	85,28 [*]	86,01 [*]	42,44	48,45
3	18,23	25,65 ^{**}	39,27 [*]	37,90 [*]	25,32	30,45
4	7,72	10,06	13,68 ^{**}	12,23	12,25	16,26

44

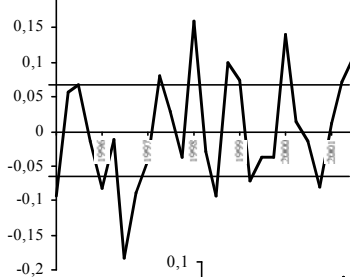
Чинники RER, промислового в-ва і торговельного балансу

Незалежні змінні	Залежні змінні		
	$RERUKR_t$	$INDUKR_t$	$TRADE_t$
Константа	8,869 (4,225*)	3,558 (5,915*)	0,831 (3,190*)
Ω_t	-0,450 (-3,008*)	-0,224 (-4,636*)	-0,191 (-3,360*)
$RERUKR_{t-1}$	1,057 (9,254*)	0,081 (1,484)	—
$INDUKR_t$	-1,518 (-4,043*)	—	—
$INDUKR_{t-1}$	—	0,232 (2,166**)	—
$INDUKR_{t-2}$	—	0,157 (1,925***)	—
$TRADE_{t-1}$	0,489 (2,648**)	—	—
$PORT_t$	-0,019 (-2,646**)	-0,012 (-3,998*)	—
SSR	0,175	0,043	0,095
R^2	0,74	0,82	0,26
DW	1,73	1,69	1,57
ADF	-2,81***	-3,13**	-3,92*
PP	-4,43*	-4,13*	-3,90*

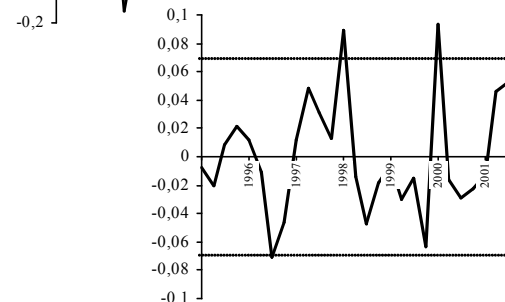
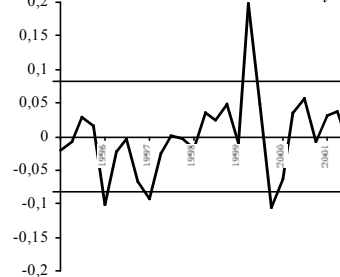
45

Помилки прогнозу для довгострокових коефіцієнтів

a) помилка прогнозу $RERUKR_t$;

b) помилка прогнозу $INDUKR_t$;

c) помилка прогнозу $TRADE_t$;

46

■ Чинники RER, промислового виробництва і торговельного балансу (короткочасні коефіцієнти)

Незалежні змінні	Залежні змінні		
	$rerukr_t$	$indukr_t$	$trade_t$
ω_t	—	—	-0,391 (-2,794*)
$rerukr_{t-1}$	0,553 (4,111*)	0,194 (1,976**)	—
$trade_{t-1}$	0,246 (1,944***)	—	—
$port_t$	—	-0,013 (-6,707*)	—
z_{t-1}	-0,448 (-3,377*)	-0,602 (-3,026*)	-0,967 (-4,947*)
SSR	0,067	0,040	0,090
R^2	0,37	0,72	0,37
DW	1,63	1,76	1,42
ADF	-1,54	-3,10**	-2,07
PP	-4,37*	-4,39*	-3,69**

47